

22 januari 2025 - De Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie publiceert haar tweejaarlijks verslag voor de jaren 2022-2023

De Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie stelt vandaag haar tweejaarlijks verslag m.b.t. de jaren 2022 en 2023 voor. Dit rapport biedt een gedetailleerde statistische analyse van de toepassing van de wet op euthanasie in België, zoals blijkt uit het onderzoek van de registratiedocumenten, en doet aanbevelingen om het beheer- en de modernisering van de processen te verbeteren.

Aanhoudende stijging van de registratiedocumenten van euthanasie

In 2022-2023 werden 6.389 euthanasieverklaringen geregistreerd (2966 in 2022 en 3423 in 2023), wat een gemiddelde jaarlijkse stijging van 12% vertegenwoordigt.

Een opvallende trend is de geleidelijke toename van verklaringen in het Frans, die nu 29,4% van het totaal uitmaken (tegenover 70,6% in het Nederlands).

De Commissie herinnert eraan dat alleen handelingen die op verzoek van de patiënt opzettelijk een einde maken aan het leven, conform artikel 2 van de wet, als euthanasie worden beschouwd. Het gebruik van niet-dodelijke of potentieel dodelijke geneesmiddelen, zoals morfine, om lijden te verlichten, ook als dit het overlijden kan versnellen, valt niet onder deze definitie.

Uit de gegevens blijkt dat de meerderheid van de betrokken patiënten ouder was dan 70 jaar (70,3%), met een aanzienlijk aandeel van patiënten ouder dan 80 jaar (42%). De meest vertegenwoordigde leeftijdsgroep is die van 80-89 jaar (28,5%). Verzoeken van patiënten jonger dan 40 jaar blijven zeer zeldzaam en vertegenwoordigen slechts 1,2% van de gevallen.

In 2022 en 2023 werd in totaal één euthanasie bij een minderjarige geregistreerd.

Bij 80,8% van de 6.389 geregistreerde euthanasieën ging het om een overlijden dat op korte termijn te verwachten was.

Belangrijkste aandoeningen die aanleiding geven tot euthanasieverzoeken zijn:

- Kwaadaardige tumoren (kanker): 57,5% van de gevallen,
- Polypathologie: 21,5%,
- ziekten van het zenuwstelsel: 9,3%,
- ziekten van het hart -en vaatstelsel: 3,4%,
- Cognitieve stoornissen: 1,3%,
- Psychiatrische aandoeningen: 1,2%,
- Overige oorzaken, zoals osteo-artculaire ziekten, ziekten van het spijsverteringsstelsel of traumatische letsels: 2,7%.

De belangrijkste patiëntengroep in aantal zijn de patiënten met een oncologische aandoening, vooral voor patiënten waarvan het overlijden binnen afzienbare termijn werd verwacht. Het ging vooral om kankers van het spijsverteringsstelsel, het ademhalingsstelsel, borst, van bloed (lymfoom) en geslachtsorganen (vrouwelijke en mannelijke geslachtsorganen).

Na kanker, was polypathologie de belangrijkste reden om euthanasie te vragen, vooral voor patiënten waarvan het overlijden niet binnen afzienbare termijn werd verwacht. Sinds het in voege treden van de wet stelt men een gestage stijging vast van het percentage van deze groep van patiënten. In 2023 bedroeg dit aandeel reeds 23%. Dit aandeel zal nog verder toenemen omdat polypathologie in verband wordt gebracht met verouderingsproces die patiënten ondergaan.

Euthanasiedossiers met betrekking tot psychiatrische aandoeningen (zoals recidiverende depressie) of cognitieve stoornissen (zoals ziekte van Alzheimer) blijven gering en vertegenwoordigen 2,5% van de gevallen. Net als alle andere euthanasiedossiers voldoen deze aan de wettelijke voorwaarden en worden ze met bijzondere zorg behandeld.

In 74,4% van de gevallen leden patiënten tegelijkertijd aan fysiek en psychisch lijden als direct gevolg van één of meerdere ernstige en ongeneeslijke aandoeningen.

Evolutie in locaties waar euthanasie wordt uitgevoerd:

- 49,5% vond plaats thuis, een opvallende daling in percentage vergeleken met voorgaande jaren/
- 31,9% in ziekenhuizen waaronder palliatieve dienst.
- 17% in woon- zorgcentra, een lichte toename. Het WZC is in bijna alle gevallen de thuis van de patiënt.

Persbericht van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie – FCEE

De gegevens tonen ook aan dat minder dan 1% van de euthanasieën betrekking had op bewusteloze patiënten met een voorafgaande wilsverklaring.

Praktijken conform de wet

De Commissie benadrukt dat de ontvangen verklaringen voldeden aan de essentiële wettelijke voorwaarden:

- vrijwillig, overwogen en herhaald verzoek zonder externe druk,
- ernstige en ongeneeslijke ziekte, waarbij de patiënt zich in een medisch uitzichtloze toestand bevindt
- ondraaglijk aanhoudend en niet te lenigen lijden veroorzaakt door deze aandoening

Conclusie: een praktijk in ontwikkeling

De gedetailleerde gegevens in dit rapport tonen niet alleen een constante stijging van de registratie van documenten, maar ook een diversiteit aan medische situaties, patiëntprofielen en locaties waar deze handelingen worden uitgevoerd.

In 2022 en 2023 werd, net als in voorgaande periodes, geen enkel dossier doorverwezen naar het parket, wat wijst op naleving van de wet door zorgverleners.

De Commissie bevestigt in haar verslag, net zoals voorheen, dat de toepassing van de wet geen noemenswaardige problemen heeft opgeleverd of aanleiding heeft gegeven tot misbruiken waardoor wetgevende initiatieven vereist zouden zijn.

Prioritaire aanbevelingen

Om de huidige en toekomstige uitdagingen aan te pakken, stelt de Commissie enkele essentiële maatregelen voor:

- **Versterken van de menselijke en administratieve middelen**, die momenteel onvoldoende zijn om het toenemende aantal dossiers te ondersteunen,
- **Herwaardering van de vergoedingen van Commissieleden** om de complexiteit en omvang van hun werk te erkennen,
- **Afronding van de digitalisering van processen** om de efficiëntie van de verwerking van verklaringen te verbeteren.

Een ambitieuze visie voor de toekomst

De Commissie pleit voor de oprichting van een **afdeling gewijd aan euthanasie**, die alle nodige administratieve, wetenschappelijke en communicatieve vaardigheden zou bundelen voor een gemoderniseerd beheer. Deze afdeling zou ook opleidingen, onderzoek en informatie over levenseindezorg versterken, in een gecoördineerd perspectief dat gericht is op de rechten van patiënten.

De Commissie roept de overheid op snel te handelen om de continuïteit van haar essentiële taken te waarborgen en in te spelen op de verwachtingen van burgers met betrekking tot levenseindevraagstukken.

Het volledige verslag is beschikbaar in de bijlage op de website www.euthanasiecommissie.be, rubriek publicatie.

Voor meer informatie kan u contact opnemen met:

NL

- **Wim Distelmans**, prof. Palliatieve geneeskunde
VUB
+32 (0)475 67 14 51
Willem.Distelmans@uzbrussel.be
- **Luc Proot**, chirurg
+32 (0)50 84 17 77
+32 (0)474 31 75 56
proot.luc@icloud.com

FR

- **Jacqueline Herremans**, advocaat
+32 (0)2 738 02 80
+32 (0)475 74 40 92
jacqueline.herremans@lj.be
- **Dr. Didier GIET**, prof. prof.
Université de Liège Huisarts
+32 (0)4 382 15 18

Statistische gegevens (2022-2023)

Aantal uitgevoerde euthanasies op basis van taal

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
NL	2089 (70,4%)	2422 (70,8%)	4511 (70,6%)
FR	877 (29,6%)	1001 (29,2%)	1878 (29,4%)

Genderverdeling van de patiënten

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Mannen	1494 (50,4%)	1662 (48,5%)	3156 (49,4%)
Vrouwen	1472 (49,6%)	1761 (51,5%)	3233 (50,6%)

Leeftijdsverdeling van de patiënten

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Minder dan 18 jaar	0 (0%)	1 (0%)	1 (0%)
18-29 jaar	8 (0,3%)	8 (0,2%)	16 (0,3%)
30-39 jaar	27 (0,9%)	30 (0,9%)	57 (0,9%)
40-49 jaar	63 (2,1%)	83 (2,4%)	146 (2,3%)
50-59 jaar	217 (7,3%)	256 (7,5%)	473 (7,4%)
60-69 jaar	577 (19,5%)	625 (18,3%)	1202 (18,8%)
70-79 jaar	823 (27,7%)	980 (28,6%)	1803 (28,2%)
80-89 jaar	867 (29,2%)	952 (27,8%)	1819 (28,5%)
90-99 jaar	370 (12,5%)	467 (13,6%)	837 (13,1%)
100 jaar en meer	14 (0,5%)	21 (0,6%)	35 (0,5%)

Plaats van de uitvoering van de euthanasie

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Thuis	1498 (50,5%)	1664 (48,6%)	3162 (49,5%)
Ziekenhuis	943 (31,8%)	1096 (32%)	2039 (31,9%)
(Palliatieve dienst van het ziekenhuis)	231 (7,8%)	209 (6,1%)	440 (6,9%)
Woonzorgcentra (WZC)	486 (16,4%)	601 (17,6%)	1087 (17%)
Andere	39 (1,3%)	62 (1,8%)	101 (1,6%)

De aard van het verzoekschrift

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Actueel verzoek	2947 (99,4%)	3404 (99,4%)	6351 (99,4%)
Voorafgaande wilsverklaring euthanasie	19 (0,6%)	19 (0,6%)	38 (0,6%)

Te verwachten termijn van overlijden

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Binnen afzienbare termijn (Terminaal - Term.)	2453 (82,7%)	2710 (79,2%)	5163 (80,8%)
Niet binnen afzienbare termijn (Niet-terminaal - N-term.)	513 (17,3%)	713 (20,8%)	1226 (19,2%)

Aandoeningen die aan de basis lagen van het euthanasieverzoek

	2022	2023	TOTAAL
De categorieën van de aandoeningen die aan de basis lagen van het euthanasieverzoek, ongeacht patiënt terminaal (Term) of niet-terminaal (N-Term) was.			
TOTAAL	2966	3423	6389
Nieuwvormingen (kankers)	1776 (59,9%)	1899 (55,5%)	3675 (57,5%)
Polypathologie (combinatie van verschillende chronische en ongeneeslijke aandoeningen)	582 (19,6%)	793 (23,2%)	1375 (21,5%)
Ziekten van zenuwstelsel	264 (8,9%)	330 (9,6%)	594 (9,3%)
Ziekten van hart- en vaatstelsel	109 (3,7%)	110 (3,2%)	219 (3,4%)
Ziekten van ademhalingsstelsel	88 (3%)	103 (3%)	191 (3%)
Cognitieve stoornissen (dementiële syndromen)	42 (1,4%)	41 (1,2%)	83 (1,3%)
Psychiatrische aandoeningen	26 (0,9%)	48 (1,4%)	74 (1,2%)
Ziekten van bot-spierstelsel en bindweefsel	16 (0,5%)	23 (0,7%)	39 (0,6%)
Letsel, vergiftigingen en bepaalde andere gevolgen van uitwendige oorzaken	13 (0,4%)	22 (0,6%)	35 (0,5%)
Ziekten van spijsverteringsstelsel	16 (0,5%)	12 (0,4%)	28 (0,4%)
Ziekten van urogenitaal stelsel	8 (0,3%)	11 (0,3%)	19 (0,3%)
Symptomen, afwijkende klinische bevindingen en laboratoriumuitslagen niet elders geassocieerd	5 (0,2%)	10 (0,3%)	15 (0,2%)
Bepaalde infectieziekten en parasitaire aandoeningen	7 (0,2%)	4 (0,1%)	11 (0,2%)
Aandoeningen van oog en adnexe	3 (0,1%)	8 (0,2%)	11 (0,2%)
Endocriene ziekten en voedings- en stofwisselingsstoornissen	4 (0,1%)	4 (0,1%)	8 (0,1%)
Congenitale afwijkingen, misvormingen en chromosoom afwijkingen	3 (0,1%)	4 (0,1%)	7 (0,1%)
Ziekten van bloed, bloedvormende organen en bepaalde aandoeningen die het immuunsysteem beïnvloeden	3 (0,1%)	1 (0%)	4 (0,1%)
Ziekten van oor en processus mastoideus	1 (0%)	0 (0%)	1 (0%)

	2022	2023	TOTAAL
De categorieën van de aandoeningen die aan de basis lagen van het euthanasieverzoek, patiënt NIET-terminaal (N-Term).			
TOTAAL	513	713	1226
Polypathologie (combinatie van verschillende chronische en ongeneeslijke aandoeningen)	239 (46,6%)	372 (52,2%)	611 (49,9%)
Ziekten van zenuwstelsel	114 (22,2%)	141 (19,8%)	255 (20,8%)
Cognitieve stoornissen (dementiële syndromen)	41 (8%)	35 (4,9%)	76 (6,2%)
Psychiatrische aandoeningen	24 (4,7%)	48 (6,7%)	72 (5,9%)
Ziekten van hart- en vaatstelsel	33 (6,4%)	35 (4,9%)	68 (5,5%)
Nieuwvormingen (kankers)	16 (3,1%)	18 (2,5%)	34 (2,8%)
Ziekten van bot-spierstelsel en bindweefsel	15 (2,9%)	18 (2,5%)	33 (2,7%)
Ziekten van ademhalingsstelsel	8 (1,6%)	15 (2,1%)	23 (1,9%)
Letsel, vergiftigingen en bepaalde andere gevolgen van uitwendige oorzaken	7 (1,4%)	9 (1,3%)	16 (1,3%)
Aandoeningen van oog en adnexe	1 (0,2%)	8 (1,1%)	9 (0,7%)
Symptomen, afwijkende klinische bevindingen en laboratoriumuitslagen niet elders geassocieerd	3 (0,6%)	6 (0,8%)	9 (0,7%)
Congenitale afwijkingen, misvormingen en chromosoom afwijkingen	3 (0,6%)	3 (0,4%)	6 (0,5%)
Ziekten van spijsverteringsstelsel	3 (0,6%)	2 (0,3%)	5 (0,4%)
Bepaalde infectieziekten en parasitaire aandoeningen	2 (0,4%)	1 (0,1%)	3 (0,2%)
Endocriene ziekten en voedings- en stofwisselingsstoornissen	1 (0,2%)	2 (0,3%)	3 (0,2%)
Ziekten van urogenitaal stelsel	1 (0,2%)	0 (0%)	1 (0,1%)
Ziekten van oor en processus mastoideus	1 (0,2%)	0 (0%)	1 (0,1%)
Ziekten van bloed, bloedvormende organen en bepaalde aandoeningen die het immuunsysteem beïnvloeden	1 (0,2%)	0 (0%)	1 (0,1%)

	Term 2022	N-Term 2022	Term 2023	N-Term 2023	TOTAAL Term	TOTAAL N-Term
De categorieën van de aandoeningen die aan de basis lagen van het euthanasieverzoek volgens de te verwachten termijn van overlijden						
TOTAAL	2453	513	2710	713	5163	1226
Nieuwvormingen (kankers)	1760 (99,1%)	16 (0,9%)	1881 (99,1%)	18 (0,9%)	3641 (99,1%)	34 (0,9%)
Polypathologie (combinatie van verschillende chronische en ongeneeslijke aandoeningen)	343 (58,9%)	239 (41,1%)	421 (53,1%)	372 (46,9%)	764 (55,6%)	611 (44,4%)
Ziekten van zenuwstelsel	150 (56,8%)	114 (43,2%)	189 (57,3%)	141 (42,7%)	339 (57,1%)	255 (42,9%)
Ziekten van hart- en vaatstelsel	76 (69,7%)	33 (30,3%)	75 (68,2%)	35 (31,8%)	151 (68,9%)	68 (31,1%)
Ziekten van ademhalingsstelsel	80 (90,9%)	8 (9,1%)	88 (85,4%)	15 (14,6%)	168 (88%)	23 (12%)
Cognitieve stoornissen (dementiële syndromen)	1 (2,4%)	41 (97,6%)	6 (15%)	35 (85%)	7 (8,4%)	76 (91,6%)
Psychiatrische aandoeningen	2 (7,7%)	24 (92,3%)	0 (0%)	48 (100%)	2 (2,7%)	72 (97,3%)
Ziekten van bot-spierstelsel en bindweefsel	1 (6,3%)	15 (93,8%)	5 (21,7%)	18 (78,3%)	6 (15,4%)	33 (84,6%)
Letsel, vergiftigingen en bepaalde andere gevolgen van uitwendige oorzaken	6 (46,2%)	7 (53,8%)	13 (59,1%)	9 (40,9%)	19 (54,3%)	16 (45,7%)
Ziekten van spijsverteringsstelsel	13 (81,3%)	3 (18,8%)	10 (83,3%)	2 (16,7%)	23 (82,1%)	5 (17,9%)
Ziekten van urogenitaal stelsel	7 (87,5%)	1 (12,5%)	11 (100%)	0 (0%)	18 (94,7%)	1 (5,3%)
Symptomen, afwijkende klinische bevindingen en laboratoriumuitslagen niet elders geïnclassificeerd	2 (40%)	3 (60%)	4 (40%)	6 (60%)	6 (40%)	9 (60%)
Bepaalde infectieziekten en parasitaire aandoeningen	5 (71,4%)	2 (28,6%)	3 (75%)	1 (25%)	8 (72,7%)	3 (27,3%)
Aandoeningen van oog en adnaxen	2 (66,7%)	1 (33,3%)	-	8 (100%)	2 (18,2%)	9 (81,8%)
Endocriene ziekten en voedings- en stofwisselingsstoornissen	3 (75%)	1 (25%)	2 (50%)	2 (50%)	5 (62,5%)	3 (37,5%)
Congenitale afwijkingen, misvormingen en chromosoom afwijkingen	-	3 (100%)	1 (25%)	3 (75%)	1 (14,3%)	6 (85,7%)
Ziekten van bloed, bloedvormende organen en bepaalde aandoeningen die het immuunsysteem beïnvloeden	2 (66,7%)	1 (33,3%)	1 (100%)	-	3 (75%)	1 (25%)
Ziekten van oor en processus mastoideus	-	1 (100%)	-	-	-	1 (100%)

Opgegeven lijden

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Lijden, zowel fysiek als psychisch tegelijkertijd gerapporteerd	2147 (72,4%)	2608 (76,2%)	4755 (74,4%)
Alleen fysiek lijden gerapporteerd	753 (25,4%)	749 (21,9%)	1502 (23,5%)
Alleen psychisch lijden gerapporteerd (Zowel bij psychiatrische als somatische aandoeningen)*	66 (2,2%)	66 (1,9%)	132 (2,1%)

* Bijvoorbeeld: een patiënt met een kanker wiens fysiek lijden wordt verlicht door pijnstillers, kan psychisch lijden door verlies van autonomie of een verlies van waardigheid.

Hoedanigheid van de verplicht te raadplegen artsen

	2022	2023	TOTAAL
Hoedanigheid van de verplicht te raadplegen artsen			
TOTAAL	2966	3423	6389
Huisarts	2147 (72,4%)	2608 (76,2%)	4755 (74,4%)
Specialist	753 (25,4%)	749 (21,9%)	1502 (23,5%)
Psychiater	66 (2,2%)	66 (1,9%)	132 (2,1%)

Bijkomende opleiding gevolgd/% van totaal eerste arts geraadpleegd

LEIF-EOL	1112 (37,5%)	1313 (38,4%)	2425 (38%)
Palliatieve zorg	317 (10,7%)	362 (10,6%)	679 (10,6%)
LEIF/EOL + Palliatieve zorg	146 (4,9%)	234 (6,8%)	380 (5,9%)

Hoedanigheid van de tweede verplicht te raadplegen arts i.g.v. een niet-terminale patiënt

TOTAAL	512*	713	1225
Psychiater	283 (55,2%)	365 (51,2%)	648 (52,9%)
Specialist	229 (44,6%)	348 (48,8%)	577 (47,1%)

*Een patiënt heeft formeel een consultatie bij een 2de arts geweigerd

Bijkomende opleiding gevolgd/% van totaal tweede arts geraadpleegd

LEIF-EOL	168 (32,8%)	236 (33,1%)	404 (33%)
Palliatieve zorg	14 (2,7%)	23 (3,2%)	37 (3%)
LEIF/EOL + Palliatieve zorg	12 (2,3%)	11 (1,5%)	23 (1,9%)

Gebruikte middelen*

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Thiopental + spierrelaxans intraveneus	1844 (62,2%)	1246 (36,4%)	3090 (48,4%)
Thiopental intraveneus	936 (31,6%)	594 (17,4%)	1530 (23,9%)
Propofol+ spierrelaxans intraveneus	148 (5%)	1550 (45,3%)	1698 (26,6%)
Barbituraat per os (oraal)	16 (0,5%)	6 (0,2%)	22 (0,3%)
Morfine en/of anxiolyticum + spierrelaxans intraveneus	11 (0,4%)	20 (0,6%)	31 (0,5%)
Andere (bijv. Thiopental + Propofol)	11 (0,4%)	7 (0,2%)	18 (0,3%)

*Klassiek gebeurt de uitvoering van een euthanasie in verschillende stappen. De coma-inductie, die meestal gebeurt met een barbituraat (vb.: Thiopental of Propofol), wordt regelmatig gevolgd door een spierrelaxans (curare) waardoor de ademhaling ophoudt en de hartspier stilvalt. Dit wordt eventueel voorafgegaan door een slaapinductie (vb. met Midazolam).

Beslissingen van de la Commissie

	2022	2023	TOTAAL
TOTAAL	2966	3423	6389
Aanvaarding zonder meer	2210 (74,5%)	2534 (74%)	4744 (74,3%)
Opening van deel I voor administratieve redenen	339 (11,4%)	453 (13,2%)	792 (12,4%)
Opening van deel I voor opmerking(en)	264 (8,9%)	260 (7,6%)	524 (8,2%)
Opening van deel I voor preciseringen over procedure of voorwaarden	153 (5,2%)	176 (5,1%)	329 (5,1%)
Verwijzing naar de procureur des Konings	0	0	0

- *Aanvaarding zonder meer* betekent dat volgens alle aanwezige leden van de Commissie het registratiedocument was ingevuld, dat er aan alle voorwaarden was voldaan en dat de procedure correct werd gevolgd.
- *Opening van deel I voor van administratieve redenen* betekent dat bvb. datum en/of plaats van overlijden, de hoedanigheid van de geraadpleegde artsen en/of de gebruikte middelen voor de euthanasie niet werden vermeld in het registratiedocument maar dat aan alle voorwaarden was voldaan en de procedure correct werd gevolgd.
- *Opening van deel I voor precisering over procedure of voorwaarden*. Deze preciseringen hebben betrekking op de diagnose, de vrijwillige, herhaalde en weloverwogen aard van het verzoek, de datum van het schriftelijk verzoek i.g.v. overlijden binnen een niet te verwachten termijn wordt voorzien of de conclusies van de verplicht te consulteren artsen.
- *Opening van deel I voor opmerking(en)* betekent bv. dat de anonimiteit in deel II van het registratiedocument niet werd gerespecteerd.